

**Заклад вищої освіти
«Міжнародний університет бізнесу і права»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Голова Приймальної комісії

Сергій Ненько

27 квітня 2023 р.

ПРОГРАМА
вступного іспиту
зі спеціальності
для вступу за науковим ступенем доктора філософії
спеціальність 051 Економіка

Схвалено Вченою Радою
Закладу вищої освіти
«Міжнародний університет бізнесу і права»
Протокол № від 27 квітня 2023 р.

Херсон-Миколаїв-2023

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Ця програма розроблена предметною комісією для проведення вступного іспиту зі спеціальності зі вступниками на навчання до аспірантури для здобуття наукового ступеня доктора філософії (далі – предметна комісія) за спеціальністю **051 «Економіка»** для вступників на основі освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) (НРК 7).

Мета вступного іспиту зі спеціальності полягає у перевірці набутих вступником компетентностей і програмних результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти з відповідної спеціальності. Рівень знань вступника та їх відповідність вимогам до навчання в аспірантурі для здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності **051 «Економіка»** визначається згідно критеріїв оцінювання, наведених в цій програмі.

Порядок організації та проведення прийому на навчання до аспірантури за ступенем доктора філософії до ЗВО «МУБіП» регламентуються Правилами прийому до аспірантури для здобуття ступеня доктора філософії ЗВО «МУБіП» у 2023 році, що розроблені приймальною комісією університету і складені відповідно до вимог чинного законодавства України, зокрема, Закону України «Про вищу освіту» (№1556-VII від 01.07.2014 р.), постанови Кабінету України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» (№261 від 23.03.2016 р.) та Порядку прийому на навчання до закладів вищої освіти в 2023 році, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2023 року № 276 і зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 28 березня 2023 року за № 519/39575.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступний іспит зі спеціальності **051 «Економіка»** базуються на вивченні таких дисциплін: «Аналітика бізнес рішень», «Проектна діяльність підприємства», «Бізнес-економіка: обґрунтування стратегічних рішень для бізнесу».

1. АНАЛІТИКА БІЗНЕС-РІШЕНЬ

Ефективність бізнес-рішень та її види. 1. Економічна суть ефективності бізнес-рішень. Загальна методологія визначення ефективності. Види ефективності: економічна, соціальна, локальна, народногосподарська, первісна, мультиплікаційна, абсолютна, відносна. Критерій і система показників. Вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат. Оцінка соціальної ефективності.

Методичні підходи до аналізу ефективності бізнес-рішень. Критерії вимірювання ефективності бізнес-рішень. Система основних показників ефективності прийнятих рішень та діяльності підприємства в цілому. Вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат. Оцінка соціальної ефективності бізнес-рішень

Чинники зростання ефективності бізнес-рішень. Класифікація чинників зростання ефективності. Напрямки дії і використання чинників.

Аналіз ефективності господарських рішень щодо різних форм капіталу підприємства. Аналіз прийняття рішень щодо управління фізичним капіталом. Ефективність рішень щодо управління оборотним капіталом. Аналіз ефективності прийняття рішень на основі індексно-матричної моделі. Управління продуктивністю праці на основі ключових трендів соціально-економічного розвитку. Управління фінансовим капіталом. Програма управління продуктивністю.

Економічна розвідка в системі інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття бізнес-рішень. Поняття розвідки. Види розвідок. Основні завдання і принципи економічної розвідки. Економічна ефективності бізнес-рішень щодо нових техніки і технології. Показники економічної ефективності нових техніки і технології і визначення їх собівартості по варіантах. Форма розрахунку економічної ефективності заходу. Аналіз розрахунків економічної ефективності і термінів окупності впровадження нових техніки і технології. Економічна ефективність прогресивних технологій при освоєнні нових виробів.

Оцінка економічної ефективності бізнес-рішень щодо нових техніки і технологій. Показники економічної ефективності нових техніки і технологій і визначення їх валових витрат за варіантами. Форма розрахунку економічної ефективності і порядок подання початкових даних. Аналіз розрахунків економічної ефективності і строків окупності впровадження нових техніки і технологій.

Рекомендована література: [4, 9, 10, 11].

2. ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Загальна характеристика управління проектами. Сутність проектної діяльності. Необхідність та сутність управління проектами. Завдання та цілі управління проектами. Фази життєвого циклу проекту. Функції управління

проектами. Модель управління проектами, її характеристика. Процедури в управлінні проектами.

Основні форми організаційної структури проектів. Створення організаційної структури проекту. Основні форми зовнішніх організаційних структур: проектна команда, матрична організація, гібридна структура, структура модульного зв'язку. Основні форми внутрішньої структури: внутрішня функціоналізація, внутрішня матрична структура, дивізіональна структура, федеральна організація, централізована/децентралізована форма великих проектів.

Загальні підходи до планування і контролю проектів. Місце і функції планування та контролю в управлінні проектами. Завдання планування і контролю проекту. Види планів. Основні етапи у плануванні проектів. Сучасні тенденції в плануванні та контролі проектів.

Структуризація проекту. Сутність і функції структуризації проекту. Односпрямована структуризація проекту. Основні принципи та етапи створення робочої структури проекту. Двоспрямована структуризація проекту. Створення організаційної структури. Система кодування проекту. Трьохспрямована структура проекту. Створення структури затрат проекту.

Сіткове і календарне планування проекту. Загальна характеристика і види сіткових графіків. Суть сіткового планування. Стрілчасті графіки: порядок побудови і показники. Графіки передування: порядок побудови і показники. Сіткове планування в умовах невизначеності. Методи скорочення тривалості виконання проекту. Календарне планування проекту.

Планування ресурсів, витрат і проектного бюджету та контроль виконання проекту. Оцінка і планування ресурсів. Оцінка обсягу необхідних ресурсів. Побудова ресурсних гістограм. Моделювання і календарне планування ресурсів. Згладжування ресурсних гістограм. Планування в умовах обмежених ресурсів та часу. Планування затрат. Календарне планування витрат. Модель планування і контролю проекту. Система контролю за змінами. Складові успішного контролю проекту. Методи аналізу виконання проекту. Прогнозування остаточних витрат. Звітування і контроль за змінами. Система контролю за змінами.

Управління ризиками в проектах. Поняття ризику та невизначеності. Класифікація проектних ризиків. Причини виникнення та наслідки проектних ризиків. Методи аналізу й оцінки ризиків інвестиційних проектів. Методи зниження ризиків.

Управління якістю проектів. Поняття якості в контексті управління проектами. Принципи менеджменту якості проекту. Система управління якістю проекту. Планування якості проекту. Забезпечення якості. Контроль якості проекту. Організаційне забезпечення управління якістю проекту. Витрати на забезпечення якості проекту.

Організація проведення торгів за проектами та формування і розвиток проектної команди. Сутність та мета проведення торгів. Види конкурсів. Класифікація торгів. Функції учасників торгів. Порядок проведення підрядних торгів. Формування і розвиток проектної команди. Роль менеджера проекту. Лідерство. Проектна команда. Етапи створення проектної команди. Умови успіху проектної команди та оцінка ефективності діяльності. Мотивація персоналу.

Програмне забезпечення процесу управління проектом

Загальна характеристика автоматизованих систем управління проектами. Структурні елементи автоматизованих систем управління проектами. Модель проекту в автоматизованих системах управління проектами. Найпоширеніші системи управління проектами.

Рекомендована література: [2, 6, 12, 13, 14, 15].

3. БІЗНЕС-ЕКОНОМІКА:

ОБГРУНУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Теоретико-методологічні основи прийняття стратегічних управлінських рішень. Стратегічні управлінські рішення як основа стратегічного управління. Процес прийняття стратегічних управлінських рішень. Особливості прийняття стратегічних рішень в умовах визначеності. Прийняття стратегічних рішень в умовах обмеженої інформації та невизначеності (ризик).

Методологія ситуаційного аналізу і її застосування при обґрунтуванні стратегічних управлінських рішень. Поняття та особливості ситуаційного аналізу. Призначення, зміст і методичні особливості аналізу макросередовища функціонування підприємства. Зміст та методи аналізу мікросередовища підприємства. Методи аналізу впливу зовнішнього середовища на підприємство.

Аналіз конкурентних позицій підприємства та обґрунтування стратегії його розвитку. Сутність та методи портфельного аналізу. Характеристика змісту аналізу секторів бізнесу на основі матриці BCG. Аналіз конкурентних позицій підприємства на основі моделі GE/McKinsey. Характеристика методу аналізу на основі матриці спрямованої політики Shell/DPM.

Аналіз життєвого циклу суб'єкту господарювання для обґрунтування стратегічних управлінських рішень. Характеристика моделі аналізу на основі матриці ADL/LC 46 4.2. Зміст методики стратегічної оціни підприємств (СОП). Метод SPACE – аналізу та особливості його застосування.

Системи стратегічного вимірювання результативності бізнесу і її застосування при прийнятті управлінських рішень. Характеристика підходів до формування системи показників оцінки розвитку підприємства. Методичні підходи щодо інтегральної оцінки розвитку підприємства в сучасних умовах. Сутність та можливості застосування концепції Balanced Scorecard для формування системи показників оцінки розвитку підприємства. Характеристика основних етапів розробки системи стратегічних карт підприємства. Система показників стратегічних карт.

Прогнозування як складова процесу розробки і прийняття стратегічних управлінських рішень для бізнесу. Прогнозування в діяльності підприємства: суть, види прогнозів та їх характеристика. Класифікація методів прогнозування, які можуть використовуватись для визначення проектової фінансової звітності. Характеристика сутності та особливостей застосування основних методів екстраполяції. Характеристика методу «відсотка від обсягу продажу» (або пропорційної залежності). Характеристика сутності та особливостей застосування методу кореляційно-регресійного аналізу.

Стратегічний аналіз і прогнозування фінансових результатів та фінансових потреб підприємства. Необхідність та етапи підготовки проєктованих фінансових звітів. Порядок підготовки проєктованих фінансових звітів. Обґрунтування та аналіз статей проєктованого звіту про фінансові результати діяльності підприємства. Розробка та аналіз проєктованого балансу підприємства.

Обґрунтування стратегічних рішень щодо інвестиційних проєктів і формування інвестиційних програм суб'єкту господарювання. Особливості стратегічного аналізу інвестиційних проєктів. Оцінка доцільності інвестиційних проєктів на основі показника EVA. Оцінка ризику в ході стратегічного аналізу інвестиційних проєктів. Стратегічний аналіз доцільності інвестицій в розвиток СГП. Формування програми реального інвестування.

Рекомендована література: [1, 3, 5, 7, 8].

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

1. Методологія визначення ефективності.
2. Види ефективності бізнес-рішень.
3. Економічна і соціальна ефективність діяльності підприємства.
4. Форми прояву мультиплікаційного ефекту.
5. Критерії і система показників вимірювання економічної ефективності.
6. Узагальнюючі показники ефективності.
7. Показники ефективності використання персоналу.
8. Показники ефективності використання виробничих засобів.
9. Показники ефективності використання фінансових коштів.
10. Ефективність застосовуваних ресурсів.
11. Ефективність споживаних ресурсів.
12. Оцінка соціальної ефективності.
13. Класифікація чинників зростання ефективності.
14. Зовнішні чинники зростання ефективності.
15. Поняття продуктивності системи, методологія визначення, часткова продуктивність.
16. Вплив стратегії діяльності на ефективність підприємства.
17. Продуктивність праці персоналу.
18. Аналіз рішень щодо управління фізичним капіталом.
19. Індексно-матрична модель визначення ефективності капіталу.
20. Ефективність фінансового капіталу.
21. Ефективність рішень щодо правління фінансовим капіталом.
22. Ефективне управління оборотним капіталом.
23. Програми управління продуктивністю.
24. Вплив циклу оборотного капіталу на його ефективність.
25. Класифікація проектів.
26. Життєвий цикл та фази проекту.
27. Характеристика моделі управління проектами.
28. Основні форми проектних структур.
29. Сутність і функції структуризації проекту.
30. Двоспрямована структуризація та кодування проекту.
31. Трьохспрямована структура проекту.
32. Загальна характеристика і види сіткових графіків.
33. Особливості стрілчастих графіків.
34. Сіткове планування в умовах невизначеності.
35. Календарне планування проектів.
36. Оцінка і планування ресурсів.
37. Побудова ресурсних гістограм.
38. Планування витрат в проектній діяльності.
39. Модель планування і контролю проекту.
40. Методи аналізу виконання проекту.
41. Поняття якості в контексті проектного менеджменту.

42. Система управління якістю проекту.
43. Витрати на забезпечення якості проекту.
44. Поняття ризику та невизначеності. Класифікація проектних ризиків.
45. Методи аналізу й оцінки ризиків інвестиційних проектів.
46. Управління проектними ризиками.
47. Формування команди проекту.
48. Мотивація персоналу в проектній діяльності.
49. Програмне забезпечення управління проектами.
50. Методи стратегічного аналізу макросередовища функціонування підприємства.
51. Характеристика особливостей здійснення аналізу конкурентів на основі моделі п'яти конкурентних сил М. Портера.
52. Метод SWOT- аналізу, його переваги та недоліки.
53. Сутність та особливості застосування методу SNW - аналізу.
54. Характеристика основних етапів бенчмаркінгу та його видів.
55. Сутність методики кластерного аналізу та можливості його застосування в стратегічному аналізі.
56. Зміст матричних методів як інструмент портфельного аналізу, їх переваги та недоліки.
57. Зміст концепції Бостонської консалтингової групи, переваги та недоліки моделі BCG.
58. Модель GE/McKinsey, переваги і недоліки даного методу.
59. Охарактеризуйте матрицю спрямованої політики Shell/DPM: структуру та призначення моделі.
60. Сутність оцінки збалансованості господарського портфеля компанії на основі RONA - графів.
61. Характеристика переваг та недоліків концепції ADL/LC.
62. Особливості методу SPACE-аналізу на основі використання довірчих інтервалів.
63. Збалансована система показників Каплана та Нортон (Balanced Scorecard - BSC).
64. Сутність методики стратегічного вимірювання за моделлю ASC.
65. Сутність моделі ділової переваги (Business Excellence Model – BEM), порівняльна характеристика BSC та BEM підходів.
66. Сутність піраміди результативності Мак Нейра та особливості стратегічного вимірювання на різних організаційних рівнях підприємства.
67. Сутність та сфери застосування методу регресійного аналізу.
68. Характеристика змісту методу прогнозування банкрутства підприємств на основі Z-рахунку Альтмана.
69. Сутність стратегічного аналізу альтернативних інвестиційних проектів підприємства.
70. Зміст методу прийняття стратегічних рішень на основі EVA та його взаємозв'язок з концепцією BSC та NPV.

ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

на вступному іспиті зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
051 «Економіка»

Знання вступників на вступному іспиті зі спеціальності оцінюються за повнотою і якістю наданих у письмовій формі відповідей на три теоретичні питання, що зазначені в екзаменаційному білеті.

1. Структура оцінки

Вступний іспит зі спеціальності оцінюється за шкалою 100 – 200 балів. Оцінка формується за результатами відповідей вступника у відповідності до критеріїв, наведених нижче.

2. Критерії оцінювання

Рівень знань вступника оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів:

200 балів – вступник правильно та розгорнуто відповів на всі питання екзаменаційного білету, вільно володіє предметною термінологією та формулює основні і допоміжні поняття, логічно-послідовно відтворює навчальний матеріал, вміє критично аналізувати, систематизувати інформацію та робити узагальнення, наводить влучні практичні приклади на підтвердження викладених думок, виявляє самостійність суджень. Головним моментом його відповіді є аргументація особистої позиції за тематикою (проблематикою) питання, її узгодження із фаховими знаннями і загальнонауковими цінностями.

175 балів – вступник правильно відповів на всі питання екзаменаційного білету, вільно володіє предметною термінологією та формулює основні і допоміжні поняття, логічно-послідовно відтворює навчальний матеріал, вміє критично аналізувати, систематизувати інформацію та робити узагальнення, наводить влучні практичні приклади на підтвердження викладених думок, проте допустив неточності та одиничні помилки.

150 балів – вступник надав правильні відповіді у обсязі, що більше, ніж наполовину відтворює матеріал, передбачений питаннями екзаменаційного білету; може допускати неточності та незначні помилки при розкритті їх змісту, формулюванні складних теоретичних положень, висновків та (або) у предметній термінології.

130 балів – вступник надав правильні відповіді у обсязі, що приблизно наполовину відтворює матеріал, передбачений питаннями екзаменаційного білету; може допускати неточності та незначні помилки при розкритті їх змісту, формулюванні складних теоретичних положень, висновків та (або) у предметній термінології.

100 балів – вступник не дав письмової відповіді на жодне питання в екзаменаційному білеті, або його відповідь не має відношення до змісту питань чи має фрагментарний характер, з принциповими помилками у предметній термінології та змісті, порушенням логічної послідовності викладення матеріалу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Басюк Т.П. Бізнес-економіка: 1. Обґрунтування стратегічних рішень для бізнесу: [Електронний ресурс] конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства», денної та заочної форм навчання / Т.П. Басюк. К. : НУХТ, 2021, 126 с.
2. Березін, О. В. Управління проектами : навч. посіб. / О. В. Березін, М. Г. Безпарточний. Суми : Університетська книга, 2014. 271 с.
3. Востряков О.В. Стратегічне управління підприємством: бізнес-курс. навч. посібник. К. КНЕУ, 2012. 456 с.
4. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства : підруч. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал К.: Центр навчальної літератури, 2019. 488 с.
5. Головка Т. В. Стратегічний аналіз навч.–метод. посібник для сам. вивч. дисц. К. КНЕУ, 2011. 198 с.
6. Гондарева, І. В. Управління проектами : підручник / Гондарева І. В. ; Харк. нац. екон. ун-т. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 444 с.
7. Гордієнко П.Л. Стратегічний аналіз. Навч. посібник. К. Алерта, 2012. 404 с.
8. Довгань Л. Є. Стратегічне управління. Навч. посібник. К. ЦУЛ, 2009. 440 с.
9. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підручник / О. С. Іванілов. К: ЦУЛ, 2019. 728 с.
10. Іванюта Т.М. Аналітика бізнес-рішень: Діагностика ефективності [Електронний ресурс]: конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання / Т.М. Іванюта. К.: НУХТ, 2021. 81 с.
11. Кривовязюк І.В., Ковальська Л.Л. Економіка підприємства : навч. посіб. / І. В. Кривовязюк., Л.Л. Ковальська. К.: Кондор, 2020. 700 с.
12. Рябенко В.В. Проектна діяльність підприємства [Електронний ресурс]: курс лекцій для здобувачів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання / В.В. Рябенко. К.: НУХТ, 2021. 108 с.
13. Управління проектами : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [І. А. Дмитрієв та ін.] ; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. Харків : ХНАДУ, 2013. 235 с.
14. Управління проектами в підприємницьких структурах : навч. посіб. / В. Р. Кучеренко [та ін.] ; Одес. нац. екон. ун-т. 2-ге вид., випр. і перероб. О. : Астропринт, 2013. 268 с.
15. Управління проектами: процеси планування проектних дій : підруч. для студентів ВНЗ / І. В. Чумаченко [та ін.] ; за заг. ред. І. В. Чумаченка і В. В. Морозова ; ВНЗ «Ун-т економіки та права «КРОК». Київ, 2014. 676 с.